

UŽSIENIO REIKALŲ MINISTERIJOS
VYSTOMOJO BENDRADARBIAVIMO IR PARAMOS DEMOKRATIJAI PROGRAMOS
ĮGYVENDINIMO 2022 METŲ ATASKAITA

(Statistiniai duomenys patikslinti 2023 m. rugsėjo mėn.)

Apžvalga

2022-ieji buvo lūžio – vieningo ir intensyvaus darbo metai, padedant Ukrainai atlaikyti Rusijos karinę agresiją: teikiant humanitarinę ir finansinę pagalbą, priimant pabėgėlius, atremiant globalias Rusijos sukulto karo pasekmes, tarptautinėje arenoje pabrėžiant išteklių mobilizavimo ir pastangų koordinavimo būtinybę ruošiantis Ukrainos atstatymui.

Tvirtai remdama Ukrainą kovoje už laisvę ir teritorinį vientisumą, padėdama užtikrinti valstybės ir viešųjų paslaugų funkcionavimą, 2022 metais Lietuva suteikė Ukrainai beprecedentę paramą – vystomojo bendradarbiavimo, humanitarinės ir finansinės pagalbos vertė siekė daugiau nei 45,8 mln. eurų. Dar virš 70 mln. eurų sudarė valstybės ir Lietuvos savivaldybių išlaidos pabėgėliams iš Ukrainos. Lietuva taip pat buvo viena pirmųjų valstybių, pradėjusi įgyvendinti Ukrainos infrastruktūros atstatymo projektus.

Svarbu pabrėžti, kad paramą Ukrainai Lietuva teikė nemažindama savo įsipareigojimų kitoms šalims partnerėms. 2022 metais Lietuvos oficiali parama vystymuisi (toliau – OPV), palyginti su 2021 metais, išaugo daugiau tris kartus ir sudarė 231,31 mln. eurų, arba 0,36 proc., bendrųjų nacionalinių pajamų (BNP). Šis rodiklis leido pasiekti tarptautinį įsipareigojimą iki 2030 metų oficialiai paramai kasmet skirti 0,33 proc. BNP. Pagal OPV metinį praeigį Lietuva buvo ketvirta iš dvidešimties Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (toliau – EBPO) Paramos vystymuisi komitetui (toliau – PVK) priklausančių Europos Sąjungos valstybių.

Lietuva aktyviai dalyvavo dvišalėje ir daugiašalėje veikloje atremiant globalias Rusijos sukulto karo pasekmes. Nuosekliai remdama karo pabėgėlių iš Ukrainos bangą priėmusią Moldovą, Lietuva teikė jai finansinę pagalbą, stiprino administracinius ir institucinius gebėjimus, įgyvendino kitus vystomojo bendradarbiavimo projektus. Siekdama padėti užkirsti kelią pasaulinei maisto krizei, Lietuva tarptautinėje plotmėje aktyviai kėlė Ukrainos uostų atblokovimo klausimą, rėmė Jungtinių Tautų Juodosios jūros grūdų iniciatyvą, siūlė sprendimų Europos Sąjungos Solidarumo koridoriaus veiksmingumui ir Ukrainos grūdų eksportui užtikrinti.

Iššūkių akivaizdoje Lietuva tęsė bendradarbiavimą, stiprino partnerystes, aktyviai dalyvavo diskusijose ir konstruktyviai prisidėjo prie sprendimų dėl esminių vystomojo bendradarbiavimo klausimų tarptautinėse organizacijose ir daugiašaliuose forumuose – ES Tarybos, Europos Komisijos, EBPO, Jungtinių Tautų, Pasaulio banko ir kitų tarptautinių organizacijų posėdžiuose.

Kaip vieną iš Lietuvos tarptautinio pripažinimo pavyzdžių galima įvardyti sėkmingą Lietuvos priėmimą į EBPO PVK 2022 metų rudenį. Narystė šiame komitete patvirtina, kad Lietuva atitinka aukštus vystomojo bendradarbiavimo veiklai keliamus kriterijus, o sukaupta patirtis ir gebėjimai vertinami tarptautinių ekspertų. Tapusi EBPO PVK nare ir dalyvaudama tarpusavio vertinimo mechanizme Lietuva planuoja toliau stiprinti vystomojo bendradarbiavimo sistemą.

Lietuvos indėlis į ES vystomojo bendradarbiavimo veiklą 2022 metais taip pat buvo svarus ir sėkmingas. Lietuva yra viena iš ES Dvynių programos lyderių, jau kelerius metus patenka į sėkmingiausiai ES Dvynių programoje dalyvaujančių šalių penketuką.

Siekdama proveržio ir didesnio dvišalės ir daugiašalės veiklos poveikio, 2022 metais Lietuva baigė įgyvendinti sistemines reformas, kurios suteikė galimybę pradėti Vystomojo bendradarbiavimo ir humanitarinės pagalbos fondo (toliau – Fondas) veiklą. Parengta 11-os projektų inovacijų, skaitmenizavimo, švietimo, aplinkos apsaugos, administracinių gebėjimų stiprinimo, kovos su dezinformacija srityse koncepcijų, daugiausia dėmesio buvo skiriama ES Rytų partnerystės šalims. Fondas patvirtino 16 dvišalių, regioninių, tiesioginio finansavimo ir nacionalinio bendrojo finansavimo (angl. *co-financing*) projektų, kurie nuo 2023 metų bus įgyvendinami Ukrainoje, Moldovoje, Sakartvele, Armėnijoje, Baltarusijoje, Uzbekistane, Palestinoje ir Irake.

Lietuva taip pat aktyviai ieško inovatyvių sprendimų, kaip į vystomojo bendradarbiavimo veiklas pritraukti privatų finansavimą. 2022 metais Vyriausybė pradėjo Investicijų ir verslo garantijų agentūros (INVEGA) reformą, kuri suteiks naujų finansavimo galimybių įmonėms, siekiančioms įsitraukti į vystomojo bendradarbiavimo veiklą šalyse partnerėse.

Oficiali parama vystymuisi

Lietuvos OPV – tai iš valstybės ir savivaldybių bei joms pavaldžių įstaigų biudžetų finansuojama parama ir humanitarinė pagalba besivystančioms valstybėms ir teritorijoms. Vystomojo bendradarbiavimo ir paramos demokratijai programa (toliau – VBPD) yra sudedamoji OPV įgyvendinimo priemonė, finansuojama iš Užsienio reikalų ministerijai skirtų tikslinių biudžeto asignavimų.

Remiantis 2021–2030 metų Nacionaliniu pažangos planu, siekiant 9 strateginio tikslo „Stiprinti Lietuvos įtaką pasaulyje ir ryšius su diaspora“ ir stiprinant dalyvavimą vystomojo bendradarbiavimo politikoje, numatyta įgyvendinti Lietuvos tarptautinį įsipareigojimą iki 2030 metais OPV skirti ne mažiau kaip 0,33 proc. BNP. Atsižvelgdama į tai, Užsienio reikalų ministerija siekia, kad Lietuvos teikiama parama vystymuisi nuosekliai didėtų ir ilgainiui atitiktų tarptautinius Lietuvos įsipareigojimus.

EBPO duomenimis, 2022 metais Lietuvos OPV augo tris kartus ir sudarė 231,31 mln. eurų, arba 0,36 proc., bendrųjų nacionalinių pajamų (BNP), palyginimui, per pastaruosius penkerius metus Lietuvos OPV svyravo nuo 0,12 iki 0,14 proc. BNP (2021 metais Lietuvos OPV siekė 73,05 mln. eurų, arba 0,14 proc. BNP; 2020 metais – 63,2 mln. eurų, arba 0,13 proc. BNP; 2019 metais – 60,45 mln. eurų, arba 0,13 proc. BNP; 2018 metais – 55 mln. eurų, arba 0,12 proc. BNP; 2017 metais – 52,55 mln. eurų, arba 0,13 proc. BNP).

EBPO duomenimis, dauguma šalių didžiąją dalį OPV skiria dvišalėms programoms, kitas lėšas teikia daugiašalių organizacijų veikloms¹. Iki 2021 m. Lietuvos dvišalė parama tesudarė iki vieno penktadalio visos paramos. Tuo tarpu 2022 m. ženklus papildomas finansavimas Ukrainai bei valstybės ir savivaldybių išlaidos Ukrainos pabėgėliams Lietuvoje padidino dvišalės paramos rodiklius iki 58 proc.

ES ir globalios vystomojo bendradarbiavimo politikos formavimas

¹ OECD (2022), Comparing multilateral and bilateral aid: A portfolio similarity analysis, OECD Development Co-operation Directorate, OECD Publishing, Paris.

2022 metais Užsienio reikalų ministerija užtikrino nuolatinį veiksmingą Lietuvos įsitraukimą į nacionalinius interesus atitinkantį vystomojo bendradarbiavimo politikos formavimą ir įgyvendinimą tarptautiniu, ES ir dvišaliu lygmenimis, tokiu būdu stiprindama Lietuvos kaip atsakingos ir patikimos valstybės donorės įvaizdį.

2022 metais Užsienio reikalų ministerija aktyviai įsitraukė į ES ir globalios vystomojo bendradarbiavimo bei humanitarinės pagalbos politikos formavimo ir įgyvendinimo procesus, daugiausia dėmesio buvo skiriama Rusijos karo prieš Ukrainą sukeltoms globalioms pasekmėms, pasaulinei maisto krizei spręsti, Europos komandos (*Team Europe*) atsakui teikiant humanitarinę ir finansinę pagalbą, sprendžiant karo pabėgėlių problemas. Tartasi dėl sprendimų ir būdų, tinkamiausių užtikrinti saugų grūdų eksportą per Ukrainos uostus, patiriančius nuolatinę karinių Rusijos išpuolių grėsmę, taip pat ES Solidarumo koridorių veikimą. Lietuva aktyviai kėlė klausimą dėl poreikio parengti teisinį mechanizmą, kuris leistų sankcionuotas ir įšaldytas Rusijos lėšas panaudoti Ukrainos atstatymui.

Atsižvelgiant į sparčiai kintantį geopolitinį kontekstą ir stiprėjančią autoritarinių režimų įtaką besivystančiose šalyse, daug dėmesio skirta pasirengimui įgyvendinti 2021 metų gruodį paskelbtą ES „Global Gateway“ strategiją. Šios strategijos tikslas yra 2021–2027 metais kurti glaudesnius ryšius su šalimis partnerėmis, skatinti ES viešąsias ir privačias investicijas į Afrikos, Azijos, Lotynų Amerikos, Karibų jūros ir Ramiojo vandenyno regionų socialinę, ekonominę, žaliąją ir skaitmeninę transformaciją, laikantis pagrindinių demokratinių vertybių ir aukštų standartų, gero valdymo ir skaidrumo, lygiavertės partnerystės, žalios ir švarios energijos, saugumo principų. ES planuoja skirti per 300 mlrd. eurų „Global Gateway“ strategijai įgyvendinti.

2022 metais aktyviai analizuoti galimi daugelio iniciatyvų įgyvendinimo būdai, atliktos galimybių identifikavimo studijos, kurios tapo pavyzdinių projektų (*flagships*) atrankos pagrindu.

2022 metais Lietuva toliau sėkmingai dalyvavo Europos komandos iniciatyvose ES Rytų partnerystės šalyse (Moldovoje, Sakartvele, Armėnijoje), siekė plėsti veiklos geografiją įsitraukdama į projektus Palestinoje ir Pietų Afrikos Respublikoje. Šiomis veiklomis prisidėta prie skaitmeninimo, kovos su dezinformacija, aplinkosaugos, ekonominės gerovės stiprinimo šalyse partnerėse, viešojo ir privataus sektoriaus bendradarbiavimo.

Itin svarbus Lietuvos laimėjimas tarptautinėje vystomojo bendradarbiavimo srityje – Lietuvos priėmimas į EBPO PVK. Užsienio reikalų ministerija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo planu, inicijavo stojimo į EBPO PVK procedūras. Sėkmingai įgyvendinus stojimo proceso reikalavimus, 2022 m. lapkričio 16 d. Lietuva tapo 31-ąja šio svarbaus tarptautinio vystomojo bendradarbiavimo forumo nare. Rengdamasi narystei Lietuva pateikė visapusišką ir išsamią Lietuvos vystomojo bendradarbiavimo sistemos apžvalgą, kurią EBPO ekspertai įvertino kaip atitinkančią EBPO PVK kriterijus. Šis komitetas sprendžia klausimus, atlieka analizes ir studijas, teikia rekomendacijas, nustato tarptautinius vystomojo bendradarbiavimo standartus. Tapusi PVK nare, Lietuva įgijo galimybę dalyvauti priimant sprendimus dėl tarptautinių vystomojo bendradarbiavimo standartų, didinti savo politikos veiksmingumą, naudotis tarpusavio vertinimo (*peer-reviews*) privalumais ir dalintis gerąja patirtimi.

Humanitarinės pagalbos srityje Lietuva vadovavosi pagrindiniu principu: teikti pagalbą ten, kur jos labiausiai reikia. Užsienio reikalų ministerija dalyvaudama daugiašalių fondų veikloje suteikė humanitarinės pagalbos Ukrainai skirdama lėšų per JT Ukrainos humanitarinį fondą (UHF), JT vyriausiojo pabėgėlių reikalų komisaro biurą (UNHCR), Tarptautinį Raudonojo Kryžiaus komitetą (TRKK). Skirdama įnašų Tarptautinei Raudonojo Kryžiaus ir Raudonojo Pasmėnulio draugijų

federacijai (IFRC) Lietuva teikė humanitarinę pagalbą Ukrainai, Moldovai ir potvynių nusiaubtam Pakistanui, taip pat skyrė dvišalę humanitarinę pagalbą nuo uragano nukentėjusiam Belizui.

Lėšos ir veikla

Vystomojo bendradarbiavimo veiklai finansuoti iš Užsienio reikalų ministerijai patvirtintų Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto asignavimų buvo skirta ir panaudota **6 147,63** tūkst. eurų

Paskirtis	Lėšos, tūkst. eurų
Savanoriškoms įmokoms į daugiašalius fondus	865,00
Projektams	3 192,89
Humanitarinei pagalbai	2 030,00
Dalyvavimui ES, JT bei kitų tarptautinių organizacijų veikloje ir programos stebėsenai	37,72 (komandiruotės)
Kitoms vystomojo bendradarbiavimo veikloms (projektų administravimui, renginiams, parodoms, spaudiniams, paslaugoms ir kt.)	22,02
Vystomojo bendradarbiavimo veiklai iš Užsienio reikalų ministerijos lėšų iš viso skirta:	6 147,63

Daugiašalė parama vystymuisi

Vykdydama tarptautinius įsipareigojimus, prisidėdama prie tarptautinių pastangų mažinti skurdą, didinti valstybių paramos gavėjų ir labiausiai pažeidžiamų žmonių grupių atsparumą, taip pat skatindama demokratiškus vertybių sklaidą, Užsienio reikalų ministerija daugiašalę paramą vystymuisi teikė mokėdama privalomuosius ir savanoriškus įnašus bei įmokas į vystomojo bendradarbiavimo veiklą vykdančius ar koordinuojančius fondus ir tarptautines organizacijas. 2022 metais iš Užsienio reikalų ministerijos strateginio veiklos plano priemonės „Stiprinti Lietuvos dalyvavimą darnaus vystymosi darbotvarkės iki 2030 metų įgyvendinimo veikloje valstybėse partnerėse“ lėšų Lietuva savanoriškiems įnašams skyrė **865 tūkst. eurų**.

Savanoriški įnašai	Lėšos, tūkst. eurų
EBPO Eurazijos konkurencingumo programai	30
JT vyriausiojo žmogaus teisių komisaro biurui	20
Cheminio ginklo uždraudimo organizacijos (OPCW) Nusikalstamų veikų tyrimo ir jų vykdytojų nustatymo grupei (IIT)	30

UNESCO Mosulo atstatymo iniciatyvai	15
Europos humanitarinio universiteto patikos fondui (administruojama CPVA)	200
UNESCO Tarptautinės komunikacijos vystymo programai	20
EBPO DIS/MIS išteklių centrui	30
UNICEF	20
Paramos demokratijai fondui	300
Europos paramos demokratijai fondui (EED)	50
Fondui „Gyvenimo linija“	20
Azijos ir Europos fondui	20
Europos Tarybos veiksmų planui Ukrainoje	15
Europos Tarybos veiksmų planui Sakartvele	15
ESBO papildomo biudžeto paramos projektui	30
JT Generalinio Sekretoriaus Specialiojo įgaliojimo seksualinio smurto konfliktų metu klausimais biurui (OSRSG-SVC)	50
Iš viso:	865,0

Humanitarinė pagalba

2022 metais iš Užsienio reikalų ministerijos strateginio veiklos plano priemonės „Stiprinti Lietuvos dalyvavimą darnaus vystymosi darbotvarkės iki 2030 metų įgyvendinimo veikloje valstybėse partnerėse“ lėšų Lietuva humanitarinei pagalbai skyrė **2 030 tūkst. eurų**.

Humanitarinė pagalba iš Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijos strateginio veiklos plano priemonės „Stiprinti Lietuvos dalyvavimą Darnaus vystymosi darbotvarkės iki 2030 metų įgyvendinimo veikloje valstybėse partnerėse“ lėšų	Lėšos, tūkst. eurų
Jungtinių Tautų Ukrainos humanitariniam fondui (UHF), humanitarinė pagalba Ukrainai	300
Jungtinių Tautų Jemeno humanitariniam fondui (YHF), humanitarinė pagalba Jemenui	30
Tarptautiniam Raudonojo Kryžiaus komitetui (TRKK), humanitarinė pagalba Ukrainai	200

Tarptautinei Raudonojo Kryžiaus ir Raudonojo Pasmėnulio draugijų federacijai (IFRC), humanitarinė pagalba Pakistanui	30
Tarptautinei Raudonojo Kryžiaus ir Raudonojo Pasmėnulio draugijų federacijai (IFRC), humanitarinė pagalba Ukrainai ir Moldovos Respublikai	100
Humanitarinė pagalba Belizui	20
Jungtinių Tautų vyriausiojo pabėgėlių reikalų komisaro biurui (UNHCR), humanitarinė pagalba Ukrainai	100
Humanitarinė pagalba iš LRV rezervo fondo lėšų, pervestų į Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijos strateginio veiklos plano priemonę „Stiprinti Lietuvos dalyvavimą Darnaus vystymosi darbotvarkės iki 2030 metų įgyvendinimo veikloje valstybėse partnerėse“	Lėšos, tūkst. eurų
LRV rezervo fondas (2022-02-28 nutarimas Nr. 157); Moldovos Respublikos Vyriausybei, humanitarinė pagalba Ukrainos pabėgėliams Moldovoje	750
LRV rezervo fondas (2022-07-20 nutarimas Nr. 766); Moldovos Respublikos Vyriausybei, humanitarinė pagalba Ukrainos pabėgėliams Moldovoje	500
Iš viso:	2 030

Dvišalė Užsienio reikalų ministerijos parama vystymuisi

Vadovaujantis Vystomojo bendradarbiavimo strateginėmis kryptimis 2022–2025 metais prioritetas skirtas ES Rytų partnerystės šalims: Ukrainai, Moldovai, Sakartvelui ir Armėnijai. Įgyvendinant dvišalius projektus siekta stiprinti šių šalių administracinius ir institucinius gebėjimus, perduoti gerąją Lietuvos europinės integracijos patirtį vykdant reformas kiekvienoje Tarybos 18 mėnesių programos (*Trio Programme*) šalyje, įskaitant tolesnį ES ir Ukrainos asociacijos susitarimo (AA/DCFTA) ir Armėnijos visapusiškos ir tvirtesnės partnerystės susitarimo su ES (CEPA) įgyvendinimą. Taip pat parama skirta pilietinės visuomenės stiprinimo, kovos su dezinformacija, aplinkosaugos, tvarios ekonomikos plėtros (skaitmeninimo, moterų ekonominio ir socialinio įgalinimo) ir lyčių lygybės sričių projektams minėtose šalyse ir Artimųjų Rytų, Azijos bei Afrikos regionų šalyse partnerėse.

2022 metais įgyvendinti 37 vystomojo bendradarbiavimo projektai (iš jų 35 dvišaliai ir 2 regioniniai), kurių vertė daugiau nei 2,26 mln. eurų. Fondas patvirtino 16 projektų, iš jų – 12 dvišalių ir regioninių projektų už 809 821,52 Eur Ukrainoje, Moldovoje, Sakartvele, Armėnijoje, Baltarusijoje, Uzbekistane ir Palestinoje, du tiesiogiai finansuotus atstatymo projektus Ukrainoje (1 mln. eurų) ir vieną Armėnijoje (49 882,00 Eur), taip pat vieną kofinansavimo projektą Irake (19 973,00 Eur); projektai bus įgyvendinami nuo 2023 metų.

Lietuvos Respublikos diplomatinės atstovybės, akredituotos valstybėse partnerėse, prisidėjo prie Lietuvos vystomojo bendradarbiavimo politikos įgyvendinimo: administravo 22 vystomojo bendradarbiavimo projektus, padėjo nustatyti paramą gaunančių valstybių poreikius, aktyviai įsitraukė į partnerių paiešką, prisidėjo prie donorų veiklos koordinavimo, įskaitant ir įsitraukimą į EK

Europos komandos iniciatyvas. Lietuvos ambasada Moldovoje toliau prisidėjo prie Europos komandos kovos su dezinformacija iniciatyvos, Lietuvos ambasados Sakartvele ir Armėnijoje – aplinkosaugos, Palestinoje ir Pietų Afrikos Respublikoje – skaitmeninimo srityse.

Ukraina. 2022 m. vasario 24 d. Rusijos pradėtas karas prieš Ukrainą sukėlė humanitarinę katastrofą, nuo kurios nukentėjo milijonai žmonių, padaryta milžiniška žala šalies ekonomikai ir infrastruktūrai. Lietuva, siekdama padėti nuo karo kenčiančiai šaliai ir jos žmonėms, teikė Ukrainai visapusišką paramą ir pagalbą (humanitarinę, finansinę, civilinės saugos, karo pabėgėliams).

Nors Rusijos agresija dar tęsiasi, Lietuva viena iš pirmųjų pradėjo Ukrainos atstatymo darbus. 2022 m. rugpjūčio 24 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybė patvirtino 4 Ukrainos atstatymo projektus (mobiliosios gyvenamosios stovyklos statyba Borodiankos miestelyje; tilto per Trubižo upę atstatymas; mokyklos renovacija Borodiankos miestelyje; vaikų darželio „Radist“ renovacija Irpinės miestelyje).

Lietuvos Respublikos Vyriausybės sprendimu mokyklos ir vaikų darželio renovacijos projektai yra finansuojami iš biudžeto asignavimų, lėšas skiriant per Vystomojo bendradarbiavimo ir humanitarinės pagalbos fondą. Projektus įgyvendina VšĮ Centrinė projektų valdymo agentūra. Projektą „Vaikų darželio „Radist“ Irpinės mieste (Myru g. 1-A, Irpinė, Kyjivo sritis) renovacija“ planuojama užbaigti iki 2023 m. rugsėjo, projektui skirtas 3 704 000 eurų finansavimas. Projektą „Mokyklos Nr. 1 renovacija Borodiankos miestelyje (Centralnaja g. 222, Borodyanka, Kyjivo sritis)“ taip pat planuojama užbaigti iki 2023 m. rugsėjo, jam skirtas 6 119 708 Eur finansavimas. 2022 metais iš Fondo lėšų skirtas 1 mln. eurų Borodiankos mokyklos ir Irpinės vaikų darželio techninio projektavimo ir konservavimo darbams atlikti.

2022 metais iš Užsienio reikalų ministerijai vystomajam bendradarbiavimui skirtų lėšų buvo tęsiami 2021 metais pradėti 2 dvišaliai projektai (švietimo ir paramos žiniasklaidai srityse).

VšĮ Rytų Europos studijų centras baigė įgyvendinti projektą „Pagalba nepriklausomai žurnalistikai Ukrainos regionuose“. Buvo siekiama gerinti Ukrainos žurnalistų kompetencijas, stiprinti Ukrainos žiniasklaidos ir pilietinės visuomenės organizacijų komunikaciją ir bendradarbiavimą, prisidėti prie Ukrainos individualių žurnalistų finansinio stabilumo ir nepriklausomumo. Prasidėjus karui, iš projekto lėšų buvo prisidėta prie paramos partneriui – Ukrainos nacionalinei žurnalistų sąjungai projekto, suteikta finansinė parama trims karo zonoje dirbusiems žurnalistams.

Lietuvos vaikų ir jaunimo centras, vykdydamas švietimo projektą, parengė nuotolinę 50 akademių valandų kvalifikacijos tobulinimo programą Ukrainos mokytojams ir nuotolinio mokymosi platformą, skirtą pedagogams, ukrainiečių kalba.

2022 metais per Fondą Ukrainai buvo skirta 185,6 tūkst. eurų. 3 dvišalių projektų tikslas – teikti paramą šalies viduje perkeltiems asmenims. Projektai bus įgyvendinami 2023–2024 m. siekiant suteikti galimybių šalies viduje perkeltiems vaikams ir jaunimui dalyvauti emocinę savijautą gerinančiose neformalaus ugdymo (NU) veiklose, o mokytojams – parengti įtraukias NU programas; gerinti perkeltų asmenų socialinę ir ekonominę padėtį organizuojant verslo kursus; įgyvendinti veiksmingas psichikos sveikatos stiprinimo priemonės.

Moldova. 2022 metais iš Užsienio reikalų ministerijos vystomajam bendradarbiavimui skirtų lėšų Moldovai skirta parama eurointegracijos darbotvarkės tikslų gero valdymo srityje projektams įgyvendinti, aplinkos apsaugai, demokratiškos vertybių stiprinimui, istorinės atminties kultūros kūrimui, pilietinės visuomenės atsparumo dezinformacijai ugdymui.

Įgyvendinant dvejų metų Moldovos užsienio reikalų ir Europos integracijos ministerijos (MUREIM) administracinių ir institucinių gebėjimų ir valdymo stiprinimo projektą siekta pasidalyti Lietuvos diplomatinės tarnybos modelio kūrimo patirtimi, įvertinti MUREIM administracinių gebėjimų stiprinimo poreikiai sprendžiant eurointegracijos, ekonominės diplomatijos, hibridinių grėsmių, slaptojo ryšio diegimo ir kt. klausimus.

Aplinkos apsaugos srityje įgyvendintas 1 projektas, perduota Lietuvos ekspertinė patirtis įdiegiant tvarią gėrimų pakuočių rūšiavimo sistemą.

Siekiant stiprinti Moldovos visuomenės atminties kultūrą, atsparumą ir gebėjimą atpažinti propagandą, įgyvendinti 3 istorinės atminties ir kovos su dezinformacija bei kitomis šiuolaikinėmis grėsmėmis projektai. Sujungus Moldovos ir Lietuvos universitetų, akademinį bendruomenių ir pilietinės visuomenės organizacijų pastangas vykdyti moksliniai tyrimai ir istorinių žinių apie totalitarizmo praeitį Moldovoje sklaida. Moldovos kompetencijų centro „Pro Memoria“ projektas padėjo puoselėti istorinę atmintį, ugdyti supratimą apie totalitarinių ir nedemokratinų režimų įvykdytus nusikaltimus. Surengta konferencijų, parodų, leidinių pristatymų, visų pirma įtraukiant Moldovos jaunimą. Įgyvendinant visuomeninės organizacijos *WatchDog.MD* projektą sudarytos galimybės organizacijos veikloje dalyvaujančioms moterims įsitraukti į kovą su dezinformacija, propaganda ir kitomis klaidinamo informavimo pastangomis šalyje. Sustiprinti *WatchDog.MD* instituciniai kovos su dezinformacija gebėjimai, surengta vietos ekspertų mokymų. Taip pat įgyvendintas projektas siekiant stiprinti saugumo kultūrą informacinio karo Ukrainoje akivaizdoje – surengta diskusijų, apskritųjų stalų pokalbių, radijo ir televizijos laidų atsparumo dezinformacijai klausimais, parengtas ir išleistas gynybos ir saugumo terminų žodynelis rumunų ir rusų k., kuris išplatintas universitetams, NVO ir socialinių tinklų žiniasklaidos priemonėms.

2022 metais Fondo lėšų Moldovoje skirta įgyvendinti 3 regioninius projektus administracinių gebėjimų eurointegracijos (priešgaisrinė apsauga ir žemės ūkis) bei atsparumo dezinformacijai stiprinimo srityse. Projektai bus įgyvendinami nuo 2023 metų.

Sakartvelas. 2022 metais Užsienio reikalų ministerijos vystomojo bendradarbiavimo veiklai skirtomis lėšomis įgyvendinti 5 dvišaliai projektai, kurie nuosekliai tęsia Lietuvos paramą Sakartvelo euroatlantinei integracijai, stiprinant pilietinę visuomenę ir demokratines institucijas, kovojant su dezinformacija. Taip pat skirta paramos aplinkos apsaugos ir smulkaus verslo iniciatyvų žemės ūkyje skatinimui.

Siekiant didinti aplinkosauginį sąmoningumą, mokant darnaus vystymosi principų keturių Žemutinės Kartlijos regiono (Bolnisis, Dmanisis, Gardabano ir Marneulis) savivaldybių jaunimą, įrengtos specialių atliekų rūšiavimo šiukšliadėžių, pasodinta 150 medžių, iškelta inkilų, vyko aplinkos tvarkymo akcijos, surengta 40 aplinkosaugos problemų vertinimo vizitų pritraukiant savanorių; parengta 10 vaizdo klipų.

Skatinant Sakartvelo nevyriausybinį organizacijų, pilietinės visuomenės informacinio atsparumo stiprinimą, politinės kultūros sklaidą, įgyvendinti du projektai: 35-ioms vietos pilietinės visuomenės bendruomenėms, etninių mažumų atstovams surengtos apskritojo stalo diskusijos, filmų peržiūros. Dalyviai supažindinti su žiniasklaidos priemonių vertinimo, faktų tikrinimo priemonėmis ir kovos su dezinformacija strategijomis, parengtos rekomendacijos vietos bendruomenėms ir savivaldybėms. Taip pat įgyvendintas darbo su negalia turinčiais žmonėmis patirties projektas.

Baigtas įgyvendinti 2021 metais pradėtas Suvalkijos ir Sakartvelo Račos regiono žemės ūkio įmonių bendradarbiavimo projektas – sukurta virtuali platforma www.saklit.eu, parengta Sakartvelo ir Lietuvos smulkiojo žemės ūkio verslo atstovų duomenų bazė (po 20 iš kiekvienos šalies).

2022 metais Fondo lėšų skirta 4 regioniniams projektams Sakartvele įgyvendinti. 2023 metais prasidės administracinių gebėjimų eurointegracijos srityje (priešgaisrinė apsauga ir žemės ūkis) bei atsparumo dezinformacijai stiprinimo projektai.

Armėnija. 2022 metais buvo tęsiamos veiklos jau tradicinėmis tapusiose vystomojo bendradarbiavimo srityse. Įgyvendinti 7 gero valdymo (transporto saugos), aplinkos apsaugos ir kovos su klimato kaita, atsparumo dezinformacijai stiprinimo ir kaimo vietovių moterų ekonominio ir socialinio aktyvumo plėtros projektai.

Sėkmingai įgyvendintas dvimetis Lietuvos ir Armėnijos transporto saugos institucijų bendradarbiavimo projektas, teikiant paramą Armėnijos kelių, geležinkelių transporto ir civilinės aviacijos specialistų gebėjimų stiprinimui.

Aplinkosaugos srityje tęstos projektinės šiukšlių ir atliekų rūšiavimo veiklos. Lietuvos dvišalė parama teikta projektuojant ir įrengiant modernias atliekų rūšiavimo dėžes Jerevano, Vanadzoro ir Sevano botanikos soduose, juose taip pat vyko aplinkos tvarkymo akcijos ir edukaciniai žaidimai apie šiukšlių rūšiavimą moksleiviams, jaunimo organizacijų atstovams, savanoriams, aplinkosaugos aktyvistams. Geharkuniko regiono Saruchano bendruomenės mokykloje įrengta veikianti popieriaus perdirbimo įranga, mokiniai išmokyti iš popieriaus atliekų gaminti naujus popieriaus produktus. Vykdomų projektų dalis buvo armėnų aplinkosaugos specialistų vizitai į Lietuvą, organizuoti jų susitikimai su aplinkosaugos aktyvistų grupėmis.

Daug dėmesio skirta Armėnijos pilietinės visuomenės gebėjimų ir atsparumo dezinformacijai stiprinimui. Teikta parama Armėnijos medijų organizacijai *Factor Information Centre*, kurios laidose ir tinklalaidėse dalyvavo medijų raštingumo specialistai, redaktoriai, žurnalistai, NVO atstovai, švietimo ekspertai, istorikai, psichologai. Vanadzoro, Armavyro ir Giumri miestuose surengti 3 informaciniai seminarai tema „ES ir Armėnijos bendradarbiavimas pagal CEPA susitarimą ir vykdomos demokratinės reformos“. Parengta ir publikuota straipsnių, kuriuose nagrinėjami Armėnijos ir ES santykiai, Rytų partnerystės klausimai ir regione vykdomos reformos. Surengti virtualūs mokymai, kaip kovoti su dezinformacija realiuoju laiku, atpažinti ir užkirsti kelią jos plitimui, įspėti kitus.

Kaimo ekonominio ir socialinio aktyvumo stiprinimo srityje suteikta parama Lori regiono socialiai ir ekonomiškai jautriam visuomenės sluoksniui – smulkiesiems bitininkams. Organizuoti 2 mėnesių bitininkystės mokymai 14-ai Lori regiono bitininkų, tarp jų 7 moterims, įgyta bitininkystės centro įranga.

2022 metais Fondo lėšų Armėnijoje skirta įgyvendinti 2 tęstiniams dvišaliams (gero valdymo, transporto saugos ir gėrimų pakuočių rūšiavimo) projektams. Lietuvos patirtis minėtose srityse Armėnijoje yra vertinama ir ją bandoma pritaikyti. Taip pat bus vykdomi 2 regioniniai projektai kovos su dezinformacija srityje. Projektai prasidės 2023 metais.

Baltarusija. 2022 metais Užsienio reikalų ministerijos vystomojo bendradarbiavimo veiklai skirtomis lėšomis finansuoti 4 dvišaliai projektai. Daugiausia dėmesio skirta iniciatyvoms, orientuotoms į paramą nepriklausomai Baltarusijos mokslo bendruomenei, pilietinei visuomenei, jos politinio aktyvumo ir solidarumo didinimą, baltarusių europinės tapatybės stiprinimą.

Siekiant įgalinti ir stiprinti nepriklausomų Baltarusijos socialinių ir politinių mokslų atstovų bei ekspertų bendruomenę, rengtos tarptautinės mokslinės konferencijos ir seminarai, vykdyta analitinė veikla. Projektų metu nepriklausomiems Baltarusijos akademinio ir kultūrinio elito atstovams buvo suteikta galimybė atlikti tyrimus humanitarinių ir socialinių mokslų srityse, nevaržomai bendrauti tarpusavyje ir su užsienio partneriais kuriant neformalius tinklus, pagyvinti kultūrinį ir pilietinį bendradarbiavimą su laisvuju pasauliu. Bendromis Baltarusijos ir Lietuvos istorikų pastangomis buvo analizuojami visuomenėje labiausiai paplitę istoriniai naratyvai, skleidžiami žiniasklaidoje ir socialiniuose tinkluose.

Istorijos ir kultūros paveldo projekto tikslas buvo populiarinti Europos paveldo ženklų programą Baltarusijoje ir sukurti prielaidų tolesnei Baltarusijos integracijai į Europos kultūrinę erdvę bei aktualizuoti europinį kultūros paveldo aspektą. Parengtas leidinys „CTRL+S. Paveldas kaip iššūkis“, kuriame, be mokslinių straipsnių bei interviu, publikuojama ir speciali politinių neramumų poveikio Baltarusijos kultūros paveldo sektoriui apžvalga.

2022 metais Fondo lėšų Baltarusijoje skirta 1 dvišaliam pilietiškumo ugdymo ir 1 regioniniam projektui (kova su dezinformacija) įgyvendinti (prasidės 2023 metais).

2022 metais buvo toliau remiama **Europos humanitarinio universiteto (EHU)** veikla Vilniuje. EHU skirta kasmetinė finansinė parama (200 tūkst. eurų), taip pat išduotos nemokamos vizos studentams ir dėstytojams bei suteiktos patalpos Vilniaus senamiestyje. EHU studentams ne tik užtikrintos puikios kokybės studijos, bet ir ugdomi lyderystės įgūdžiai, skatinamas kritinis mąstymas ir aktyvus pilietiškumas. Universitetą remia trys pagrindiniai rėmėjai: Europos Komisija, Švedija ir Lietuva. 2022 metais paramos EHU taip pat teikė Nyderlandai ir Islandija. 2022 metais Europos Komisijos iniciatyva buvo įkurtas EHU patikos fondas, kurį administruoja Centrinė projektų valdymo agentūra. Fondo įkūrimas padės EHU finansiniam stabilumui, palengvins veiklos sąnaudų skaičiavimą. Lėšos EHU bus skiriamos iš ES dvišalės paramos Baltarusijai.

2022 metais liepos mėnesį EHU, bendradarbiaudamas su EPAM skaitmeninės inžinerijos mokykla, pradėjo naują Informatikos bakalauro programą. Prasidėjus Rusijos karui Ukrainoje, universitetas pasiūlė Ukrainos studentams ir dėstytojams galimybę studijuoti ir dirbti EHU. 2022–2023 mokslo metais EHU studijuoja 1 180 studentų, tai kone 2 kartus daugiau nei praėjusiais mokslo metais. Išsiplėtė ir studijas EHU pasirinkusių asmenų geografija: universiteto bendruomenę papildė Moldovos, Kazachstano, Sakartvelo, Lietuvos piliečiai.

2022 metais studijas EHU baigė 120 studentų. Nuo universiteto įkūrimo 1992 m. jį baigė 3 883 studentai.

Azerbaidžanas. 2022 metais įgyvendintas 1 dvišalis moterų gebėjimų stiprinimo mokslo, technologijų, inžinerijos srityje projektas kartu su Jungtinių Tautų Vystymosi programos biuru Azerbaidžane (UNDP). Skaitmeninių gebėjimų tobulinimo paslaugų teikėjai *STEP IT Academy*, *Technest*, *Code Academy*, *Science Baku*, *Founder of Matrix*, *ID Tech*, *Smartnation*, *Femmes Digitales*, *Azerbaijan Woman in Science*, *Sabah.Lab* suteikė galimybių merginoms ir moterims tobulinti skaitmeninius įgūdžius ir taikyti juos gyvenime. Taip pat parengtos 8 vaizdo tinklalaidės, vyko visuomenės informavimo renginys *Welcome2STEM* apie sėkmingą moterų karjerą mokslo, technologijų, inžinerijos, matematikos srityse.

Plėtojant vystomojo bendradarbiavimo strategines kryptis 2022–2025 metais daug dėmesio skiriama paramai įgyvendinant **pilietinės visuomenės stiprinimo, strateginės komunikacijos ir kovos su dezinformacija gebėjimų ugdymo** projektus. 2022 metais, be jau įvardytų 7 dvišalių, ES Rytų partnerystės šalyse įgyvendintas 1 tęstinis regioninis projektas, skirtas stiprinti demokratiją ir pilietinę visuomenę bei plėtoti ryšius su ES, įtvirtinant nepriklausomos informacijos sklaidą interaktyviomis priemonėmis.

Parengti ir paskelbti 272 straipsniai ir 104 vaizdo reportažai rusų kalba apie Rytų partnerystės šalių politines, socialines ir ekonomines aktualijas, 99 straipsniai, demaskuojantys trečiųjų šalių vykdomą agresyvią dezinformacinę veiklą bei supažindinantys su Vakarų šalių taikomomis kovos prieš melagingų naujienų sklaidą priemonėmis.

Fondo lėšomis 2022 metais atrinkti ir nuo 2023 metų bus įgyvendinami du regioniniai atsparumo dezinformacijai ES Rytų partnerystės šalyse stiprinimo projektai, daugiausia dėmesio skiriant nepriklausomai žiniasklaidai.

Atsižvelgiant į vystomojo bendradarbiavimo 2022–2025 metais strateginį tikslą – **nelegalios migracijos prielaidų šalinimą, įgyvendinant projektus tvarios ekonomikos (skaitmeninimo), profesinio švietimo, naujų darbo vietų jaunimui kūrimo** srityse, 2022 metais Užsienio reikalų ministerijos vystomojo bendradarbiavimo veiklai skirtomis lėšomis finansuoti 9 vystomojo bendradarbiavimo projektai: Palestinoje – 2, Irake – 2, po 1 projektą Turkijoje, Indijoje, Butane, Nepale ir Pietų Afrikos Respublikoje (toliau – PAR). Šie projektai skirti stiprinti jaunimo finansinį raštingumą, ugdyti profesinio švietimo, skaitmeninių technologijų, žemės ūkio, aplinkos apsaugos gebėjimus.

Daugiau nei 400 Indijos ir 280 Nepalo moterų mokytos finansinio raštingumo – asmeninių finansų apskaitos ir valdymo, investavimo pradmenų.

Sustiprinti Lietuvos ir Butano akademiniai ryšiai, suteikta galimybė Butano Karališkojo universiteto studentui Vilniaus universitete studijuoti etnologijos doktorantūros studijų programoje.

Palestinoje sustiprintas kolegijose ar universitetuose studijuojančių, technologijų srityje dirbančių arba norinčių persikvalifikuoti merginų ir moterų įsitraukimas į technologijų srities darbo rinką. Birzeito pabėgėlių stovykloje įrengtas išmanusis šiltnamius, kuriame užtikrintas tvarus gamtos išteklių naudojimas, pabėgėlių stovykloje gyvenančioms moterims ir jų šeimoms organizuoti tvaraus ūkininkavimo mokymai.

Turkijoje parengta studija apie esamą tvariosios energetikos sprendimų įgyvendinimo padėtį. Surengti Turkijos ir Lietuvos ekspertų vizitai į Lietuvą ir Turkiją, sukurta platforma, įgalinanti ekspertus keistis idėjomis, pasirašytas Vilniaus ir Stambulo savivaldybių ketinimų ir bendradarbiavimo protokolas.

Įgyvendinant tęstinį švietimo projektą „Artimųjų Rytų mokslo programa“, 15 studentų iš Irako buvo skirtos stipendijos studijoms Klaipėdos LCC tarptautiniame universitete. Šis projektas buvo skirtas paremti irakiečius, kurie dėl sudėtingų sąlygų gimtojoje šalyje neturi galimybės gauti išsilavinimo. Taip pat įgyvendintas projektas „Mahmudijos pradinės mokyklos statymas ir įrengimas Karski kaime, Pietų Sindžare, Irake“. Apie 200 jazidų bendruomenės mokinių sudaryta galimybė gauti gerą išsilavinimą.

PAR įgyvendinta informavimo programa – atrinkti jauni žmonės, galintys mokytis programavimo, ir parengti dirbti technologijų pramonėje. Projekto metu prisidėta prie jaunimo

nedarbo mažinimo, spręsta kvalifikuotų programuotojų, reikalingų technologijų pramonei PAR plėtoti, trūkumo problema.

2022 metų Fondo lėšų skirta tvaraus vystymosi inovacijų Palestinoje, informacinių ir ryšių technologijų (IRT) talentų ugdymo Irake projektams, kurie prasidės 2023 metais.

Moterų teisės ir lygios galimybės

Lietuvos vystomojo bendradarbiavimo strateginių krypčių 2022–2025 metais prioritetas yra lyčių lygybę įtvirtinančių programų ir projektų įgyvendinimas. Tai numatyta Vystomojo bendradarbiavimo ir humanitarinės pagalbos įstatyme, Trečiajame ES lyčių lygybės veiksmų plane 2021–2025 metais.

2022 metais Užsienio reikalų ministerijos vystomojo bendradarbiavimo veiklai skirtomis lėšomis 8 šalyse (Moldovoje, Armėnijoje, Azerbaidžane, Palestinoje ir Irake, Indijoje ir Nepale, taip pat PAR) įgyvendinti 9 projektai, kurių tikslas buvo stiprinti moterų ir mergaičių skaitmeninį ir finansinį raštingumą, prisidėti prie ekonominio ir socialinio įgalinimo.

Moldovoje stiprinti moterų gebėjimai ištraukti į kovos su dezinformacija ir propaganda veiklas. Armėnijoje skirta parama kaimo vietovių ekonominiam ir socialiniam vystymuisi (Lori regiono smulkiąjam bitininkystės verslui). Azerbaidžane siekta mažinti lyčių nelygybę informuojant apie galimybes jaunoms regionuose gyvenančioms moterims siekti sėkmingos karjeros STEM (mokslo, technologijų, inžinerijos, matematikos) srityse.

Indijoje ir Nepale buvo didinamas moterų finansinis raštingumas, mažinama lyčių nelygybė namų ūkiuose ir finansų srityje.

Palestinoje mergaitės ir moterys mokytos ištraukti į skaitmeninių technologijų darbo rinką, buvo remiamos moterų žemės ūkio iniciatyvos, surengti mokymai, susiję su išmaniųjų šiltnamio technologijų valdymu.

Irake parama skirta nuo ISIS nukentėjusių Irako jazidų mergaičių išsilavinimo galimybėms užtikrinti. Lietuvos lėšomis buvo atstatyta mokykla, įrengtos klasės; mokykla aprūpinta būtinomis ugdymo priemonėmis ir įranga.

PAR buvo siekiama stiprinti moterų įgalinimo informacinių technologijų srityje iniciatyvas. Įgyvendinta informavimo programa siekiant identifikuoti jaunas žmones, ypač mergaites ir moteris iš socialiai pažeidžiamų bendruomenių, turinčias potencialą mokytis programavimo.

EK programos

ES Dvynių programa bei Techninės pagalbos ir informacijos mainų programa (TAIEX). 2022 metais Lietuva toliau sėkmingai dalyvavo **ES Dvynių** programoje, teikdama ekspertinę paramą šalims naudos gavėjoms. 2022 metais buvo skelbtos 45 ES Dvynių programos projektų atrankos. Lietuvos institucijos individualiai ar dalyvaujamos konsorciuose su kitomis Europos Sąjungos valstybėmis narėmis pateikė 11 projektinių paraiškų ir laimėjo 8 projektus, kurių bendra vertė sudaro 11,7 mln. eurų.

Europos Komisijos duomenimis, Lietuva ir toliau yra pirmajame Europos Sąjungos šalių, dalyvaujančių ES Dvynių programoje, penketuke ir ketvirta tarp pirmaujančių šalių lyderių (po Prancūzijos, Italijos, Vokietijos), laimėjusių daugiausia Dvynių programos projektų 2021–2022 metais.

2022 metais 4 programos projektai laimėti Azerbaidžane, po vieną projektą – Tunise, Ruandoje, Jordanijoje ir Izraelyje. Dviem projektams Azerbaidžane (privalomojo sveikatos draudimo ir pensijų reformos įgyvendinimo srityse) Lietuva vadovauja kaip projekto lyderė, o kituose dalyvauja kaip šalių konsorciumo jaunesnioji partnerė.

2022 metais ES Dvynių programos projektų atrankas laimėjo Valstybinė ligonių kasa prie Sveikatos apsaugos ministerijos, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba (SODRA), Europos socialinio fondo agentūra, Aplinkos projektų valdymo agentūra, Lietuvos transporto saugos administracija, Susisiekimo ministerija, Transporto kompetencijų agentūra, Policijos departamentas, Valstybinė vaistų kontrolės tarnyba prie Sveikatos apsaugos ministerijos, Lietuvos statistikos departamentas (dab. Valstybės duomenų agentūra), Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba.

Lietuvos laimėtų projektų šalys partnerės yra Austrija, Belgija, Danija, Graikija, Italija, Lenkija, Suomija, Prancūzija, Vokietija, Vengrija. Nuo 2004 metų iš viso Lietuvos institucijos laimėjo 133 ES Dvynių programos projektų atrankas.

2022 metais 60 Lietuvos institucijų ekspertų, pasinaudodami ES **TAIEX** instrumentu, dalyvavo mokymuose, seminaruose, ekspertų misijose (Lietuva yra 13 vietoje tarp ES šalių). Daugiausia ekspertinė patirtis teikta Moldovos, Armėnijos, Sakartvelo, Kosovo kolegoms. Šiuo metu ES TAIEX duomenų bazėje yra užsiregistravę 159 Lietuvos institucijų ekspertai. Pagal duomenų bazėje registruotų ekspertų ir šalies gyventojų skaičių Lietuva yra 4 vietoje tarp ES šalių po Slovėnijos, Kroatijos ir Maltos, o pagal bendrą registruotų ekspertų skaičių – 9 vietoje tarp ES šalių. 2022 metais Lietuvos ekspertinė patirtis buvo perduota transporto politikos, aplinkosaugos, visuomenės informavimo, teisinės valstybės, teisingumo, laisvės ir saugumo srityse.

2022 metais Centrinė projektų valdymo agentūra įgyvendino daugiametę **EK netiesioginio valdymo programą** Rytų partnerystės šalyse „EU4Youth“ (2021–2025 m.), kuria siekiama remti aktyvų jaunimo dalyvavimą ir matomumą visuomenėje, ekonomikoje, politikoje, skatinant jaunus žmones siekti lyderystės, verslumo ir kitų įgūdžių, kartu kurti žaliąją ekonomiką ir plėsti skaitmeninį raštingumą. Programa buvo remiama iš Užsienio reikalų ministerijos vystomojo bendradarbiavimo veiklai skirtų lėšų.

Visuomenės informavimas

Eurobarometro visuomenės nuomonės apklausa, paskelbta 2022 metų birželį, atskleidė nuosaikiai augantį visuomenės palankumą besivystančioms šalims teikiamai paramai. 89 proc. Lietuvos respondentų supranta, kad padėti besivystančių šalių gyventojams yra svarbu, bet tik 46 proc. (4 procentiniais punktais daugiau nei 2021 m.) mano, kad tai turėtų būti Vyriausybės prioritetas.

Lietuvos gyventojų nuomone, didžiausi prioritetai sprendžiant uždavinius, kurių kyla besivystančioms šalims, yra taika ir saugumas (46 proc.), sveikata (37 proc.), švietimas (38 proc.), ekonomikos augimas ir užimtumas (35 proc.). Formuojant Lietuvos vystomojo bendradarbiavimo politiką, įgyvendinant projektines veiklas ir informuojant visuomenę šioms sritims skiriama daugiausia dėmesio.

Siekiant užtikrinti Lietuvos vystomojo bendradarbiavimo veiklos skaidrumą, didinti visuomenės paramą, pasitikėjimą, informacijos prieinamumą, 2022 metais sukurta Lietuvos vystomojo bendradarbiavimo interneto svetainė www.ltaid.lt. Interneto svetainėje įdiegtos funkcijos ir žemėlapis leidžia patraukliai pristatyti, lankytojams – lengvai rasti visą informaciją apie Lietuvos

šalyse partnerėse įgyvendinamus projektus, susipažinti su politika, teisine informacija, statistika, kvietimais įsitraukti, teikti paraiškas ir dalyvauti projektų atrankose. Svetainės dizainas parengtas atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos Vyriausybės rekomendacijas ir Lietuvos pristatymo užsienyje gaires.

Lietuvos visuomenė nuosekliai informuojama apie vystomojo bendradarbiavimo veiklas 2022 metais sukurtoje LT AID paskyroje socialiniame tinkle *Facebook* (per metus – per 170 tūkst. lankytojų), taip pat rengiant ir platinant pranešimus spaudai, organizuojant įvairius renginius, susitikimus, konferencijas.

Siekdama aktyviau įtraukti Lietuvos privataus, viešojo sektoriaus ir nevyriausybinių organizacijų tikslines auditorijas į vystomojo bendradarbiavimo veiklas, pristatyti Lietuvos pažangą stiprinant vystomąjį bendradarbiavimą, 2022 m. birželio 28 d. Užsienio reikalų ministerija surengė tarptautinę konferenciją „Lietuvos vystomojo bendradarbiavimo politikos pokyčiai: kokios pažangos siekiame?“ Konferencijoje dalyvavo per 100 suinteresuotų asmenų. Lietuvos ir užsienio institucijų, tarptautinių organizacijų, pilietinės visuomenės ir verslo atstovai diskutavo, dalijosi patirtimi ir pasiūlymais, kaip siekti pažangesnių, skaidresnių ir inovatyvių vystomojo bendradarbiavimo politikos sprendimų.

Vystomojo bendradarbiavimo politikos veiksmingumo didinimas

Siekiant didinti vystomojo bendradarbiavimo politikos veiksmingumą, 2022 metais buvo užbaigta sisteminė vystomojo bendradarbiavimo politikos reforma, kurios pagrindą sudarė esminių Vystomojo bendradarbiavimo ir humanitarinės pagalbos įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų priėmimas, siekiant sukurti sąlygas ir prielaidas įgyvendinti kokybinius ir kiekybinius šios politikos pokyčius. Pagrindinis reformos rezultatas – 2022 metais veiklą pradėjęs Vystomojo bendradarbiavimo ir humanitarinės pagalbos fondas (toliau – Fondas), kuris nėra saistomas metinio biudžeto sudarymo taisyklių, yra atviras kitiems finansavimo šaltiniams ir užtikrina reikiamą daugiamečių programų rengimo lankstumą, taip sukuriant sąlygas įgyvendinti didesnės apimties programas ir projektus. Fondo nuostatuose numatyta, kad lėšos naudojamos dvišalei paramai teikti.

Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministro 2022 m. birželio 9 d. įsakymais buvo patvirtinti Vystomojo bendradarbiavimo ir humanitarinės pagalbos fondo tarybos personalinė sudėtis ir Vystomojo bendradarbiavimo ir humanitarinės pagalbos fondo veiklos aprašas, nustatantis Vystomojo bendradarbiavimo ir humanitarinės pagalbos fondo lėšų naudojimo dvišalei paramai teikti bei tarptautinių donorų lėšomis finansuojamų programų ir projektų nacionaliniam bendrajam finansavimui užtikrinti tvarką, Fondo administratoriaus ir sekretoriato funkcijų apmokėjimo tvarką, Fondo veiklos rezultatų vertinimo ir tvirtinimo tvarką bei kitus su Fondo veikla susijusius klausimus.

Bendradarbiaudama su Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarija ir Centrine projektų valdymo agentūra, Užsienio reikalų ministerija 2022 metais pateikė projekto „Lietuvos vystomojo bendradarbiavimo ekosistemos stiprinimas: politikos suderinamumas, partnerystės, poveikis“ paraišką Europos Komisijos finansavimui gauti (techninės paramos instrumentas). 2023 m. kovo mėn. gautas Europos Komisijos pritarimas dėl skiriamo finansavimo dvejų metų trukmės projektui, kurio metu bus atliekama esamos situacijos analizė, sudaromas vystomojo bendradarbiavimo sistemos stiprinimo veiksmų planas, pasiremiant EBPO ir kitų šalių donorių gerąja patirtimi, ir įgyvendinti trys bandomieji projektai. Daugiausia dėmesio ketinama skirti esamų finansinių

priemonių taikymui ar naujų kūrimui, stebėsenos ir vertinimo sistemai, gebėjimų stiprinimui bei privataus ir nevyriausybinių sektorių įtraukimui į vystomąjį bendradarbiavimą.